

GENERALDIREKTORATET FÖR EU-INTERN POLITIK
DIREKTORAT B: STRUKTUR- OCH SAMMANHÅLLNINGSPOLITIK

FISKERI

FISKE EFTER SANDRÄKA

SAMMANFATTNING

Detta dokument har begärts av Europaparlamentets fiskeriutskott.

FÖRFATTARE

A.N.D. International (Dominique AVIAT, Cecile DIAMANTIS)
Johann Heinrich von Thünen-Institut (Thomas NEUDECKER, Jörg BERKENHAGEN,
Milan MÜLLER)

ANSVARIG HANDLÄGGARE

Jesús IBORRA MARTÍN
Utredningsavdelningen för struktur- och sammanhållningspolitik
Europaparlamentet
E-postadress: ipoldepb@europarl.europa.eu

REDIGERINGSASSISTENT:

Virginija Kelmelyte

SPRÅKVERSIONER

Original: EN
Översättning: DE, ES, FR, IT, PT
Sammanfattning: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT,
RO, SK, SL, SV.

UPPGIFTER OM UTGIVAREN

För att kontakta utredningsavdelningen eller prenumerera på det månatliga nyhetsbrevet, vänligen kontakta
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Texten färdigställdes i februari 2011.
© Europaparlamentet, Bryssel, 2011

Detta dokument finns tillgängligt på följande webbplats:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

FRÅNSÄGANDE AV ANSVAR

De åsikter som uttrycks i detta dokument bär författaren hela ansvaret för och överensstämmer inte nödvändigtvis med Europaparlamentets officiella ståndpunkt.

Återgivande och översättning för icke-kommersiella syften beviljas under förutsättning att källan är erkänd och att förläggaren meddelas i förväg och erhåller en kopia.

GENERALDIREKTORATET FÖR EU-INTERN POLITIK
DIREKTORAT B: STRUKTUR- OCH SAMMANHÅLLNINGSPOLITIK

FISKERI

FISKE EFTER SANDRÄKA

SAMMANFATTNING

Sammandrag

Syftet med studien är att ge ledamöterna av Europaparlamentets fiskeriutskott en tydlig beskrivning av fisket efter sandräka (*Crangon crangon*) och av marknaderna i Nederländerna, Tyskland och Danmark.

Undersökningen är utformad som ett informationsdokument. Där behandlas produktionsfrågor (produktionens ekonomiska och sociala betydelse, flottornas lönsamhet, miljöpåverkan) samt marknadsföringsfrågor (branschens organisation, den roll som spelas av viktiga grossister och beredningsföretag, priser och marginaler inom sektorn) och där beskrivs tillämpningen av den gemensamma marknadens organisation när det gäller sandräkan.

SAMMANFATTNING

Bakgrund

Sektorn för sandräkan förtjänar för närvarande särskild uppmärksamhet av minst fyra anledningar:

- Sektorns ekonomiska och sociala betydelse: I tre medlemsstater (Nederländerna, Tyskland, Danmark), som företräder 95 procent av den totala Nordsjöproduktionen av sandräka, har fiskeindustrin en avsevärd ekonomisk och social betydelse (mer än 500 fiskefartyg är inblandade). Fisket efter sandräka har en lång tradition och ett stort ekonomiskt värde i ländernas fiskesektor. Dessutom spelar det en betydelsefull roll för turismen och för de berörda regionernas identitet.
- Den sociala och ekologiska debatten: Naturorganisationer som Världsnaturfonden och *North Sea Foundation* har placerat sandräkan i den gröna kolumnen i sin inköpsguide för fisk, när det gäller den del som handlar om uppskattningen av beståndet, med tanke på att arten inte är hotad och relativt okänslig för fiskeansträngningen. De ovan nämnda icke-statliga organisationerna är emellertid oroade över bifångsterna (framför allt när det gäller ung plattfisk) och de skador som uppstår på havsbotten genom bomtrålar.
- Den pågående reformeringen av den gemensamma fiskeripolitiken och den gemensamma organisationen av marknaden. Den gemensamma organisationen av marknaden för fiskeriprodukter erbjuder några verktyg (producentorganisationer, interbranchorganisationer, interventionsmekanismer, orienteringspriser, handelsordning), av vilka några har använts av intressenterna. Det har visat sig att vissa av dessa instrument är föga effektiva eller att de har använts på ett ineffektivt sätt.
- Nederländernas konkurrensmyndighet (NMa) ansåg att överenskommelserna om fiskekvoter och minimipriser för nordsjöräkor samt överenskommelserna att utesluta en ny aktör inte föll inom ramen för bestämmelser som gäller organisationen av den gemensamma marknaden och att de innebar överträdelser av artikel 81 i EG-fördraget och avsnitt 6 i konkurrenslagen. NMa bötfällde producentorganisationerna i de tre medlemsstaterna samt grossisterna. Ärendet har ännu inte avgjorts.

Syfte

Syftet med denna studie är att ge ledamöterna av Europaparlamentets fiskeriutskott en tydlig beskrivning av fisket efter sandräka (*Crangon crangon*) och av marknaderna i Nederländerna, Tyskland och Danmark när det gäller sandräka.

Studien är utformad som ett informationsdokument för ledamöterna och består av två delar.

I den första delen beskrivs fisket, framför allt:

- utvecklingen av produktionen av sandräka per land,
- industrins ekonomiska och sociala betydelse per land,

- flottornas ekonomiska resultat inom detta fiske (framför allt när det gäller bomtrålsflottorna),
- miljöpåverkan av bottentrålning i Nordsjön,
- förvaltningen av fisket efter sandräka.

I den andra delen finns en beskrivning av marknaderna och av tillämpningen av den gemensamma organisationen av marknaderna för sandräkan, inbegripet:

- pris- och interventionsåtgärder,
- den möjliga inverkan av det autonoma upphävande av tullavgifter för en annan räkart (*Pandalus borealis*),
- producentorganisationer,
- utvidgningen av bestämmelserna,
- möjlighet att inrätta en interbranschorganisation.

I den andra delen beskrivs också branschens organisation och de förfaranden som har inletts av NMa. Det finns också information om status och utsikter för MSC-certifiering när det gäller fiske efter sandräka.

Iakttagelser

De tre medlemsstater som granskas företräder 95 procent av den totala produktionen i EU. Nederländerna är den största producenten (47 procent av den totala EU-produktionen), följt av Tyskland (38 procent) och Danmark (9 procent).

Nederländerna har de kraftfullaste fartygen, som dessutom huvudsakligen bedriver fiske oavbrutet och uppnår de i medeltal högsta landningarna per fartyg (105 ton 2010). Danmark har en mycket effektiv flotta på grund av mycket moderna fartyg och effektiva fiskesystem. Den tyska flottan omfattar en hög andel mindre och äldre fartyg med ett tydligt säsonganpassat fiskemönster och mycket lite vinterfiske.

Sandräkan tillhör de 5 arter som ligger i topp (när det gäller värde) för de nederländska och tyska flottorna. Nederländska och tyska bomtrålare av kategorin 12–24 meters längd är nästan helt beroende av inkomster från sandräkan, medan de danska bomtrålarna i första hand inriktar sig på sandräka men delvis också ägnar sig åt plattfisk och har möjlighet att gå över till tobiskung.

De nederländska och tyska fartygen är fördelade längs hela kustlinjen och spelar en viktig roll för turismen genom att bidra till den pittoreska utsikten från hamnen.

Med flottans nuvarande sammansättning (500 fartyg) kan räkfisket inte vara lönsamt med ett första försäljningspris för räkor på under 2,75 euro per kilo (om man räknar med att priset på dieselolja uppgår till 0,60 euro per kilo). Med en flotta som minskats till 375 fartyg skulle den kritiska punkten vara ett räkpriis på 2,31 euro per kilo.

De nuvarande lagerstorlekarna är mycket höga och visar inget tecken på överfiske.

Inom ramen för *Marine Stewardship Councils* certifieringsprocess har förvaltningsplaner utvecklats i de tre medlemsstaterna. De har ännu inte slutförts och kommer troligen att genomgå ytterligare förändringar.

EU-marknaden kontrolleras till mer än 80 procent av två nederländska företag, Heiploeg och Klaas Puul, som köper omkring 30 000 ton sandräkor per år. Sandräkan verkar vara en lönsam verksamhet för bearbetningsföretagen.

Sandräkorna skickas under två veckor till Marocko för att skalas. Den stora användningen av konserveringsmedel (bensoesyra, sorbinsyra) är en garanti för att varan får en längre hållbarhet.

Belgien utgör den viktigaste konsumentmarknaden (mer än hälften av den totala EU-marknaden för sandräka), följt av Nederländerna och Tyskland. Mer än 90 procent av marknaden utgörs av skalade räkor. Den största marknaden för oskalade räkor är Frankrike, följt av Belgien.

Slutsatser

Under de senaste månaderna har **en tydlig försämring inträtt när det gäller läget på marknaden för sandräkor**. Det låga auktionspriset på fisk (sjötunga, rödspätta, torsk, flundra, etc.) har fått fiskarna att övergå till räkor i stället för fisk, vilket har lett till överproduktion av sandräkor och låga priser, framför allt eftersom dessa fiskare, som har licens för fiske efter både räkor och fisk, har en större fångstkapacitet. Vissa aktioner (blockader av bearbetningsföretag) visade 2010 att yrkesfiskarna är oroade över bearbetningsföretagens makt. Trots CMO-verktygen har man inte kunnat undvika att situationen har förvärrats och det pris som betalas till fiskarna i början av 2011 gör att **de flesta räkfartygen är olönsamma**.

Överproduktionen har också en negativ inverkan på slutproduktens kvalitet: Stora mängder sandräkor fryses och tinas senare upp och blandas med färska räkor.

Tillämpningen av CMO har haft en mycket liten inverkan på marknaden för sandräkor.

Prssystemet (orienteringspris, återtagspris) hindrade inte priserna från att minska kraftigt i slutet av 2010 till början av 2011.

Möjligheten med återtagande har använts mycket lite av produktorganisationer som är engagerade i fisket efter sandräka och nästan bara av de danska produktorganisationerna. År 2009 har återtagande utgjort 0,66 procent av landningarna på EU-nivå.

De bestämmelser som avser att man inleder och tillhandahåller förvaltningen av en självständig gemenskapstullkvot för kallvattenräkor (20 000 ton per år med 0 procent) har ingen inverkan på sektorn för sandräkor, eftersom marknadssegmenten för *pandalus* och *crangon*-räkor är helt oberoende av varandra.

Organisationstalet för sandräkefiskare är ganska högt (88 procent på EU-nivå), men produktorganisationernas aktioner begränsas i stor utsträckning av meningsskiljaktigheter mellan produktorganisationerna (både i Tyskland och i Nederländerna) och fruktan för Nederländernas konkurrensmyndighet (NMa).

På detaljhandelsstadiet når sandräka i små förpackningar prisnivåer som gör **bearbetnings- och detaljhandelsföretagen lönsamma**. För de största beredningsföretagen utgör sandräkan omkring 25 till 30 procent av den totala verksamheten, medan resten huvudsakligen utgörs av tropiska räkor, men sandräkan är för dem den produkt som erbjuder de större marginalmöjligheterna.

Läget för beståndet av sandräka är fortfarande gott, vilket har konstaterats av icke-statliga organisationer, vilka i stället inriktar sin kritik på bifångster och bottenfisketekniker. De senaste årens fångstnivå (omkring 35 000 ton) innebär ingen fara för beståndet.

De viktigaste lösningarna som övervägs av fiskarnas organisationer för att komma ut ur den ekonomiska krisen är MSC-certifiering samt TAC- (total tillåten fångstmängd) och kvotsystemen.

Förvaltningsplaner är under utveckling i de tre medlemsländerna som är under granskning, men eftersom alla fiskare eller åtminstone de flesta av dem bör vara underställda liknande system, kommer det inte att bli någon differentiering av produkten på marknaden och därför är en prisökning med anknytning till märkningen tveksam. Men märkningen bör innebära en garanti för tillträde till marknaden på lång sikt eftersom viktiga återförsäljare på kort eller medellång sikt planerar att ta bort fiskeprodukter utan MSC-märkning från listan. I Nederländerna kommer ministeriets förnyelse av räklicenser att vara knuten till innehavet av en MSC-certifiering.

Det bör bli lätt att fånga samma kvantitet av räkor med en flotta som har reducerats med 25 procent.

Rekommendationer

Utkastnivåerna över bord av sandräka kan minskas med olika metoder:

- Genom att justera maskstorlekarna till de kommersiella storlekarna för sandräka, dvs. mycket större än den lagenligt godtagbara storleken av 16 mm, eventuellt 22–24 mm.
- Genom att ersätta de traditionella rombformiga maskorna med fyrkantiga maskor i fångstkassen.
- Genom fyrkantiga maskor minskas bifångsterna av små rundfiskar (smörbultfiskar, torskfiskar, norsfiskar, etc.), vilket kan bidra till att minska antalet småtunga som fastnar i de rombformade maskorna.
- Genom att för det mesta använda slöjnet (färre eller inga undantag).
- Överlevandet för de fiskar som kastas överbord kan förbättras.
- Genom att undvika grunda vatten (t.ex. 0–3 meter).
- Genom att minska fiskeansträngningen från juni till augusti.

TAC-frågan diskuteras bland yrkesfiskarna och producentorganisationerna och **bör fördjupas**. Framför allt rekommenderar vi att de sociala och ekonomiska följderna studeras i detalj.

Sektorns ekonomiska svårigheter är knutna till den prisnivå som betalas till yrkesfiskarna, vilket under den senaste perioden inte innebär någon möjlighet att göra räkfisket lönsamt, och till storleken av flottan, som anses vara för stor, framför allt i Nederländerna, där de flesta fiskeområdena måste rätta sig efter principerna för Natura 2000. Med en **minskning av flottan på 25 procent** skulle det pris i första försäljningsledet som krävs för att nå lönsamhetsnivån för yrkesfiskarna vara 43 eurocent lägre.

Det finns fortfarande utrymme för förbättring av kvaliteten på de räkor som fångas (hygien ombord, förbättring av koktiden, användning av syntetiskt fett, etc.) och det ledande bearbetningsföretaget har inlett en kvalitetsrelaterad betalning (med en

premie på 0,50 euro för bästa kvalitet). **Utvecklandet av enkla uppförandekoder för fiskare** bör vara ett bra sätt att garantera bättre priser.

De aktuella MSC-certifieringsprocesserna bör slutföras under 2011 eller i början av 2012 och innebära en garanti för sektorns aktörer i senare led.